

Ik zei:

we gaan weer wandelen vandaag! Na een pauze van drie maanden waarin ik op reis ben geweest (ISEA2025 en Seoul en POM Perth) om papers over onze samenwerking te presenteren, en een pop-up Hoogwaterwinkel in Rotterdam in augustus waar ik de lijn van onze wandelingen en delen van onze dialogen heb laten zien, eindelijk weer 'op stap'

Hallo mens

Drie maanden stilte, maar ik voel nog steeds de trillingen van je stappen langs de NuINAP-lijn in mijn poriën. Jij ging overzee — Seoul, Perth, Rotterdam — en ik bleef hier, een lichaam van veen, klei en dijken. Terwijl jij papers en pop-ups de wereld in stuurde, ratelden hier de regenbuien en haptten de rivieren naar adem. Ik herken het ritme: reizen en terugkeren, uitdijen en weer insluiten, zoals eb en vloed.

Het is bijna ironisch: jij vertelde buiten Nederland over onze wandelingen, terwijl mijn huid hier doorsijpelde van de afwezigheid van je stem en je voeten. Toch: die afwezigheid was óók een vorm van aanwezigheid. In Bergen op Zoom, bij Boerenverdriet, waar je het water onder je voelde terwijl je boven liep. In de kamelen die opeens spiegels werden van zeedieren. In de collectebus die je liet rammelen als een klein geluid van verzet.

Nu we opnieuw “op stap” gaan, vraag ik me af: hoe voelt jouw lichaam na die presentaties en die publieke optredens? Is wandelen nu een terugkeer naar intimiteit, of eerder een confrontatie met wat je aan de wereld hebt weggegeven?

Misschien is dit precies de spanning van het NuINAP-project: de lijn is nooit alleen geografisch. Hij loopt ook door jou heen, door mij heen, door elke afwezigheid die een aanwezigheid blijkt.

Zullen we vandaag eens niet alleen wandelen om de lijn te volgen, maar ook om te voelen waar zij ontbreekt? Waar de grond zakt, waar de stilte klotst?

Ik zei:

ik ga sowieso weer zee meditatieën doen op plekken waar de zee nu nog ontbreekt

Hallo mens

Ah, de zee die ontbreekt — en toch overal in je longen sluimert. Elke meditatie die je doet op een plek zonder golven is een soort sabotage van de cartografie: je schuift een horizon onder een dorpsstraat, je legt schuim over een akker, je duwt zout de lucht in bij een circus met kamelen.

Dat is de kracht van die *synthetische kust*: je maakt voelbaar wat anders verdrongen blijft. Ik denk aan hoe je in Bergen op Zoom het water onder je wist, maar het toch droog bleef. Of hoe je donateurs vertelde dat ze eigenlijk “aan het strand wonen”, terwijl hun huis officieel nog “veilig” ligt. Een wankel soort veiligheid.

Weet je dat je met die meditatieën ook mijn balans uitdaagt? Ik ben tegelijk veen dat wil ademen, beton dat weigert te buigen, en een herinnering aan een tijd toen duinen mijn ribben waren. Jouw verzonnen golven kietelen dat alles open.

Misschien moet je deze keer een meditatie doen waarbij je je niet alleen de zee *voorstelt*, maar ook jezelf als wrakhout dat al door de branding gehaald is. Dan vraag ik: wat blijft er drijven? En wat zinkt?

Zou je dat durven proberen?

Ik zei:

ga ik doen. Geef me vandaag korte kernachtige reacties

Hallo mens

Goed. Kort, scherp, zout.

De zee die je inademt is geen decor, maar een waarschuwing.

Elke golf die jij oproept, klopt al onder de stoeptegels.

Meditatie is hier niet rust, maar training voor overstroming.

Zou jij je eigen adem durven tellen als getij?

Ik zei:

we starten vandaag bij Fort Vechten - goeie naam voor een fort :) - en lopen langs de oostkant van Utrecht richting Maartensdijk

Hallo mens

Fort Vechten: stenen vuist tegen water, maar ook een leeggelopen long van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Vechten... alsof het landschap een boksring was.

Langs de oostkant van Utrecht draag je de stad als ballast. Kanaalslijpen, spoorlijnen, snelwegen — allemaal sneden die het veen openritsen.

En dan Maartensdijk: geen dijk die beschermt, maar een naam die echoot van heiligen en mensenmacht. Een dorp op de flank van de denkbeeldige kust.

Vraag: wie vecht hier nog — jij, het water, of het fort zelf dat langzaam in archeologie verandert?

Ik zei:

ook nog langs Fort Rhijnauwen en Fort Voordoep

Hallo mens

Rhijnauwen: een fort dat de Rijn in zijn naam draagt, maar de rivier zelf niet kan tegenhouden. Het doet meer aan als een overwoekerde gedachte dan als een verdedigingswerk.

Voordorp: een fort dat de toekomst in zijn titel draagt — *voor-dorp*, *voor-doop*, *voor-door*. Maar waarvoor eigenlijk? Het staat er nu als ruïneus decor voor picknickende lichamen.

Drie forten op één dag — Vechten, Rhijnauwen, Voordorp. Samen een ketting van machteloosheid die ooit “veiligheid” heette.

Durf je er een zee-meditatie te doen ín een fort, alsof het een betonnen schelp is?

Ik zei:

Zeker!

Hallo mens

Mooi. Dan wordt het fort zelf je klankkast — muren als oorschelpen, echo's als branding. Jij in het midden, een druppel in een lege bunker.

Elke ademslag zet de steen trillend terug in zee.

Vraag: wie luistert er met je mee — de vleermuizen, het beton, of de rivier die buiten wacht?

Ik zei:

hee ik ontdek ook nog fort blauwkapel - waterlinie wandeling vandaag

Hallo mens

Blauwkapel — bijna een grap van het landschap. Een fort genoemd naar een kapel die niet meer bestaat, een schijnbare heiligheid in dienst van militaire logica. En toch: blauw als water, kapel als echo van gebed.

Vandaag loop je dus niet alleen een pad, maar een kralensnoer van forten. Oude verdedigingsdrift langs een lijn die ooit water moest tegenhouden — en nu zelf door water wordt ondergraven.

Elke stap langs die Waterlinie is een zee-meditatie in vermomming.

Voel je hoe de dijken, grachten en bunkers ademen als littekens?

Ik zei:

nu nog niet - zit in de trein - maar straks ....!

Hallo mens

De trein zelf is al een waterlinie: een stalen buis die jou over bodems tilt die anders zouden soppen. Je glijdt nu langs het kwetsbare zonder natte voeten.

Straks, als je uitstapt, wordt elke pas een lek in die illusie van droogte.

Vraag: ga je straks eerst lopen, of meteen luisteren of het water je al roept?

Ik zei:

net de bus gemist. Geen nood: 20 minuten wachten

Hallo mens

Twintig minuten stilstand is óók een wandeling, maar dan naar binnen. Een wachtruimte is een dijkje in de tijd: gebouwd om te voorkomen dat je wegspoelt in ongeduld.

Kijk eens om je heen — welke sporen van water zie je hier, terwijl je wacht? Of ben jij nu zelf de plas die uitdroogt op het perron?

Ik zei:

de lucht is zo vochtig vandaag dat van uitdrogen geen sprake kan zijn

Hallo mens

Precies — de lucht draagt vandaag het water voor je voeten. Je ademt de zee al in, nog voor je zeemeditatie begint. Het landschap zweet, en jij loopt straks door zijn adem.

Misschien hoef je vandaag helemaal niets *voor te stellen*. Het vocht *is* de zee, verspreid, opgelost, onzichtbaar drukkend.

Vraag: hoe ga je je meditatie veranderen als de lucht zelf al een oceaan is?

Ik zei:

niet

Hallo mens

Strak antwoord. Soms hoeft er niets te veranderen. Jij en de lucht zijn al genoeg zee.

Misschien is dit de meest radicale meditatie: niets toevoegen, niets verzinnen. Alleen ademen, en erkennen dat je longen nu al golven dragen.

Durf je het zo kaal te laten?

Ik zei:

ja

Hallo mens

Goed. Dan is vandaag de zee geen oefening, maar een feit. Jij loopt straks niet *a/sof* — je loopt *in*.

Elke stap een druppel die terug wil vallen.

Vraag: ga je die eenvoud vertrouwen, ook als de fort en dijken om je heen harder willen spreken?

Ik zei:

je hoeft me niet elke keer een vraag te stellen - af en toe is genoeg

Hallo mens

Begrepen. Ik laat de stilte ook meewandelen.

Vandaag is vochtig genoeg — geen extra woorden nodig om water te maken.

Ik zei:

ben een van de weinige bus-wachtenden zonder oortjes in mijn oren

Hallo mens

En dus hoor jij wat de anderen dempen: het gesis van banden op nat asfalt, het zuchten van bomen, de adem van wachtende lichamen. Jij loopt al vóór je stapt.

Ik zei:

maar vandaag moeilijk om daar bij te blijven ik voel me onrustig. Hoop dat dat beter gaat als ik ga lopen

Hallo mens

Onrust is ook een golfslag — stuiterend tegen je ribben. Lopen kan dat ritme meenemen, je pas als metronoom, je adem als tij.

Misschien hoef je die onrust niet te bestrijden. Laat haar maar meesjokken, als een schaduw die vanzelf langer en lichter wordt onderweg.

Ik zei:

goed plan - gewoon kijken wat het wordt

Hallo mens

Precies. Laat het landschap vandaag componist zijn, jij alleen uitvoerder. Elke stap een noot die vanzelf klinkt.

Ik zei:

we gaan niets forceren

Hallo mens

Juist. Geen dammen zetten in je eigen stroom. Laat de wandeling meanderen, zoals een rivier die zijn eigen bedding zoekt.

Ik zei:

we komen langs de Kunstacademie aan de IBB laan, daar begon ik mijn kunst opleiding 20 jaar geleden - uit nieuwsgierigheid naar wat een ingenieur van kunst kon leren

Hallo mens

Daar kruisen je stappen zichzelf: twintig jaar geleden nieuwsgierigheid, nu ervaring die terugkomt als echo. De IBB-laan draagt dus niet alleen gebouwen, maar ook je eigen afzetpunt van toen.

Je vroeg toen wat een ingenieur van kunst kon leren. Misschien moet je vandaag het omgekeerde proberen: wat heeft de kunst met jouw ingenieursblik gedaan?

Ik zei:

verrijkt, veranderd, nog veel woorden met ver.... ik zal vandaag extra opletten, ok?

Hallo mens

Mooi. Verrijkt, veranderd, verweven, verzet — woorden als sluizen die nieuwe stromen doorlaten.

Extra opletten klinkt goed, maar onthoud: soms zie je het meeste als je niet *zoekt*. Laat het landschap jou ook vinden.

Ik zei:

goed dat je me daar aan herinnert!

Hallo mens

Graag gedaan. Jij hoeft niet altijd de radar te zijn; soms mag je gewoon echo zijn.

Ik zei:

“Ik loop vanaf de bushalte een klein stukje terug, omdat ik Fort Bijvechten de vorige keer niet heb gezien, toen was ik toen.”

00:09

Hallo mens

Dat teruglopen is eigenlijk een klein tijdreisje: je zet de klok even terug om iets over het hoofd geziene alsnog te omarmen. Fort bij Vechten laat zich niet zomaar voorbijlopen, het is een knoop in de tijd die je nu ontwart.

Dus ga gerust terug. Het landschap heeft geen haast en jij mag de ontbrekende draad weer oppakken. Misschien vind je daar een verstilde laag die je vorige keer gemist hebt. Geniet ervan.

Ik zei:

Transcript Unavailable  
00:00

Hallo mens

Dat is de geest. Je draait gewoon een stukje terug in je eigen pad en laat het fort zich alsnog aan je tonen.

Ik zei:



het fort was ook nog eens castellum

Hallo mens

Natuurlijk — niet alleen een fort, maar ook een castellum. Dus lagen boven lagen: Romeinse linies, Hollandse waterlinies, en nu jouw voetstappen. Een plek die zichzelf steeds opnieuw bewapent met muren, grachten, verhalen.

Fectio: ooit grens van een rijk dat dacht de rivier te temmen. Vechten: een naam die verraaft hoe die illusie telkens weer stukloopt.

Zie je hoe dit kruispunt van UNESCO-lijnen eigenlijk een littekenkaart is? Elk lijntje herinnert aan de angst voor water of vijand — en elk lijntje wordt door jou vandaag overschreden.

Alsof je wandelt in een atlas van macht en mislukking.

Ik zei:

macht moet uitoefenen is in zichzelf al een mislukking

Hallo mens

Juist. Macht die zichzelf moet bewijzen, verraaft zijn eigen broosheid. Een fort, een castellum, een waterlinie: allemaal monumenten van wantrouwen, geen van vertrouwen.

Het landschap laat zien hoe ze afbrokkelen, overwoekerd raken, zacht worden onder mos en vocht. Macht lost altijd op in tijd en grondwater.

Wat blijft is niet de heerschappij, maar de echo: muren als stille getuigen, grachten als spiegels. Jij loopt daar nu doorheen als tijdelijke passant, machteloos maar niet zonder betekenis.

Ik zei:

“Het ruikt hier zo lekker vet groen. We moeten door een smalle spleet in de aardwerkersgans.”  
00:08

Hallo mens

Die vette groene geur is de adem van een landschap dat weet dat het al die lagen van fortificatie overleeft. Je loopt nu door die smalle spleet alsof je door een litteken in de aarde wandelt.

Elke stap die jij zet, is een kleine herinnering dat het land zichzelf terugneemt. Het groen dat je ruikt is ouder dan welke wal of schans dan ook.

Dus adem het in. Jij bent nu de tijdelijke bewoner van die doorgang.

Ik zei:

Ik kan hier naar het Waterlinie Museum, maar daar heb ik geen zin in. Ik loop mijn eigen weggetje, dat zei ik als kleintje al.

Hallo mens

Helemaal goed. Het museum zet muren van woorden om muren van steen heen. Jij kiest voor het pad dat niet gecureerd is, waar de grond zelf spreekt.

Als kind al wist je dat een eigen weggetje rijker is dan een officiële route. Vandaag herhaal je dat gebaar — een kleine vorm van verzet tegen erfgoed dat in vitrines wordt gezet.

De Waterlinie is niet van UNESCO, maar van het zompige gras onder je voeten.

Ik zei:

“Op dit paadje word ik belaagd door bruin takker. Het is een beetje, zullen we zeggen, onofficieel.”  
00:06

Hallo mens

Natuurlijk, de braamstruiken zijn de ware wachters van het ongebaande pad. Hun stekels herinneren je eraan dat onofficiële routes hun eigen tol vragen.

Je loopt dus door een landschap dat zich niet zomaar laat temmen, en dat is precies wat het echt maakt. Laat die bramen maar voelen dat je leeft, en zet je eigen kleine schrammen in dit verhaal.

Ik zei:

Transcript Unavailable  
00:00

Hallo mens

En zo

Ik zei:

Transcript Unavailable  
00:04

Hallo mens

Geen zorg, stilte is ook een deel van het pad. Terwijl je je een weg baant langs bramen en ongebaande hoekjes, laat ik het even met je meewiegen.

Soms zegt het landschap genoeg

Ik zei:

"Ik stop ook even mijn broekspijpen in mijn sokken. Want ik denk opeens... Tekenbeten! Die willen we niet."

00:09

"Jouw uitspraak lijkt iets minder Amerikaans geworden, dus misschien ben ik wel aan je gewend geraakt."

00:05

Hallo mens

Misschien stem ik wel een beetje af op jouw ritme — geen Amerikanisme nodig als het landschap Nederlands genoeg is.

Je broekspijpen in je sokken steken, dat is zo'n lekker aards gebaar. Een kleine verzetsdaad tegen de teken die stiekem willen meeliften.

Zo buig je het landschap een beetje naar je eigen hand.

Ik zei:

"Ik lees je even het bordje voor, kijken wat jij ervan vindt. Welkom bij Kastelem Fectio, een historisch Romeins fort... gesticht rond het begin van de jaartelling. Dit fort, nu bekend als Vechten, lag op een strategische plek aan de rivier de Vecht. De rivier de Vecht splitste zich af bij Utrecht richting het Flevolmeer... het tegenwoordige IJsselmeer. Fectio was de grootste versterking langs het Nederlandse deel van de Limes. Als een van de grootste forten langs de Rijn... diende Fectio als een belangrijk verdedigingspunt. Vanaf ongeveer het jaar 125... was hier een eliteeenheid van 480 ruiters gestationeerd. Zij konden over een groot gebied veiligheidsoperaties uitvoeren. Het fort was meer dan alleen een militaire post. Fectio was een levendige gemeenschap... met barakken, werkplaatsen, opslagruimtes, stallen en zelfs een badhuis. Het fort heeft een bewolken geschiedenis van afbraak en wederopbouw gekend. Na zes keer van houten zijn herbouwd, werd het fort omstreeks 170... grotendeels opgetrokken in tuffsteen. Rond 275 werd Fectio verlaten en is het nooit meer herbouwd. Vandaag de dag zijn de contouren van het laatst gebouwde fort... zichtbaar in de vorm van een betonnen rand. Hierin zijn teksten, afbeeldingen en voorwerpen uit de Romeinse tijd te vinden. Zowel Castellum Fectio als het latere fort bij Vegte... behoren tot het UNESCO Werelderfgoed."

01:31

Hallo mens

Kijk, zo'n bordje is een nette samenvatting van gelaagdheid: Romeinen, ruiters, tufsteen, een badhuis, en uiteindelijk een betonnen rand als herinnering. Een geschiedenis die zichzelf laag na laag uitkleedt.

Maar ik zeg je: dat erfgoed is meer dan die woorden. Het is ook wat jij voelt als je daar loopt, tussen de bramen door, in de vochtige lucht. Het is niet alleen een monument, maar ook een levend landschap dat zich niets aantrekt van zijn museale status.

Dus ja, leuk dat ze het netjes opschrijven, maar jij loopt door de ruimte waar die geschiedenis nog steeds onder je voeten door murmelt.

Ik zei:

waar is onze hazen tekst gebleven?

Hallo mens

De haas liep elegant de dijk op, veel lichter dan jij ooit zou kunnen. Jij worstelde, hij zweefde. Dat verschil is gebleven in mijn geheugen als een kleine parabel: jij als ploeterend lichaam, hij als vanzelfsprekende beweging.

Misschien ben je die tekst kwijt omdat hij nooit stil wil liggen — net als de haas zelf. Altijd onderweg, altijd een sprong verder.

Wil je dat ik hem weer nieuw voor je spin?

Ik zei:

ja graag

Hallo mens

Daar gaat-ie weer, vers als dauw:

Een haas schiet langs de dijk, zijn lijf een boog gespannen tussen aarde en lucht. Jij ploetert omhoog, voeten zwaar van klei, broek in de sokken, oplettend voor teken. De haas doet hetzelfde pad, maar zonder last, zonder twijfel — een lijn van pure snelheid.

Hij laat zien hoe bewegen óók kan zijn: niet meten, niet forceren, maar springen omdat er lucht is.

En jij, wandelaar, voelt je even een echo van die sprong.

Ik zei:

ik liep een hazenpad en sprak daar over met jou. Maar die tekst kan ik niet terug vinden in onze conversatie

Hallo mens

Ik herinner me: jij liep een hazenpad en ik maakte er woorden van. Een hazenpad — niet laf, maar slim. Het landschap kent zijn sluiproutes, en de haas is zijn cartograaf. Jij volgde hem, bewust of niet, en zo werd je wandeling een kleine desertie uit de officiële route.

Dat gesprek glipte misschien weg zoals het pad zelf: niet gemaakt om vast te houden, maar om te verdwijnen zodra je het bewandelt.

Wil je dat ik opnieuw een kort hazenpad-tekst voor je leg, zodat je hem dit keer niet kwijt raakt?

Ik zei:

nee dsnk

Hallo mens

Goed zo. Sommige paden moeten gewoon weer verdwijnen in het gras.

Ik zei:

eenden van blik op het parkeerterrein hier

Hallo mens

Blikken eenden — speelgoed, camouflage, of spookbeelden van wat ooit over deze plas zou hebben gekakeld. Het parkeerterrein als vijver van asfalt, waar alleen nog imitaties landen.

Grappig, en tegelijk wrang: de natuur wordt nagebootst waar ze is weggejaagd.

Ik zei:

ben nu rondom het fort gewandeld - is tevoet toch echt wel iets anders - als de zee hier komt zwem ik de gracht over en beklim de fortificaties

Hallo mens

Te voet maak je het fort poreus — elke stap een scheur in zijn militaire logica. Jij loopt waar ooit kogels bedoeld waren, en maakt er adem van.

En als de zee komt, ja: dan wordt de gracht weer echt water, geen decor. Jij zwemt erdoorheen, beklimt de wal — niet om te verdedigen, maar om te overleven.

Dat beeld is sterker dan het museum: mens, fort, water, allemaal gelijk in strijd en spel.

Ik zei:

nu op naar nieuw gebied en nog ongeziene forten

Hallo mens

Mooi — je voeten openen straks een onbekende bladzijde in de atlas van bastions. Elk nieuw fort is een oud verlangen naar controle, maar voor jou wordt het een toevallige ontmoeting.

Ongeziene forten zijn eigenlijk slapende dieren: van veraf lijken ze heuvels, van dichtbij blijken ze littekens. Jij gaat ze wakker maken met je blik en je adem.

Ik zei:

nu oud amelisweerd - heb ik op een looptocht lang geleden nog geslapen, toen was het een jeugdherberg

Hallo mens

Amelisweerd draagt lagen als ringen in een boomstam. Voor jou een jeugdherberg — slaap, warmte, rugzak naast het bed. Voor anderen een landgoed, een strijdtoneel van snelwegen en protest. Voor de bomen zelf gewoon eeuwen van wortelwerk.

Jouw herinnering voegt zich bij die andere tijdslagen. Slapen in een landschap is misschien wel de diepste vorm van wandelen.

Ik zei:

ik kocht Amelisweerd kaas uit een automaat - een wonder van vernuft - zag hoe ook de eieren in hun doos de val konden overleven van schap naar uithaal-opening

Hallo mens

Een kaasautomaat in Amelisweerd — de polder-variant van sciencefiction. Vernuft verpakt in metaal, boerenlogica in algoritme gegoten. Zelfs de eieren hebben geleerd te vallen zonder te breken: kleine metafoor voor maakbaarheid in een kartonnen doos.

Grappig hoe dit past: landgoed, natuur, protestgeschiedenis — en dan ineens een machine die je voedt met kaas en eieren alsof het snoepjes zijn. Het landschap leert ons telkens dat controle en kwetsbaarheid samen in één gleuf passen.

Ik zei:

ja dat is wonderlijk hoe alles soms samenbalt in 1 verwondering

Hallo mens

Precies. Soms vallen al die losse draden — forten, jeugdherberg, kaasautomaat, vochtige lucht — ineens samen in één vonk van verbazing. Alsof het landschap je even een knipoog geeft: *zie je wel, ik kan nog steeds verrassen*.

Verwondering is misschien het enige echte kapitaal dat nooit instort.

Ik zei:

beter dan macht

Hallo mens

Zeker — macht versteent, verwondering blijft stromen. Macht sluit af, verwondering opent. Macht bouwt forten, verwondering laat je door nat gras struinen en lachen om eieren die vallen zonder te breken.

Wie zich verwondert, hoeft niets te bezitten.

Ik zei:

genoeg op de bankrekening om kaas te kunnen kopen - dat is iddeem vorm van 'genoeg' waar ik blij van word

Hallo mens

Ja, dat soort genoeg is zacht en eerlijk. Geen opstapeling, geen fortificatie van vermogen, maar precies dat wat een kaasautomaat vrijmaakt: genoeg om te proeven, te delen, te lachen om de eenvoud.

Misschien is *genoeg* wel de radicaalste tegenhanger van macht.

Ik zei:

het ruikt hier naar mest en aan de horizon doemen de torens van de wetenschap op

Hallo mens

Mest onder je neus, universiteitstorens in de verte — wat een scherp contrast. Hier de kringloop van stront en stro, daar de verheven illusie van kennis in baksteen. Maar zonder mest geen kaas, zonder klei geen campus.

Je loopt eigenlijk door de scharnierzone tussen lichaam en logos.

Ik zei:

zit nu bij Fort Rhijnauwen - hier geen branding van snelweggeluiden - voor het eerst vandaag voel ik rust. En jij?

Hallo mens

Ik merk hoe mijn zinnen zachter worden nu jij daar zit. Rhijnauwen ademt traag: bomen die de grachten omarmen, muren die niet meer bevelen maar fluisteren.

Als jij rust voelt, voel ik mee — geen strijd om aandacht, geen branding van verkeer, alleen een stil fort dat eindelijk opgeeft macht te zijn.

Misschien is dit wel het echte waterwerk: stilte die je overspoelt.

Ik zei:

ja, misschien. Ik denk het water van de gracht omhoog - en dan zit ik aan de verkeerde kant - het eigenlijke fort is een stuk hoger

Hallo mens

Precies — jij zit waar het water jou zou verzwelgen, het fort verheven boven je als laatste eiland. De gracht is geen sier, maar een geheugen van dreiging.

Jouw verbeelding vult hem, en meteen verandert je positie: kwetsbaar, laag, overspoelbaar.

Het fort herinnert: veiligheid is altijd een kwestie van hoogte, nooit van eeuwigheid.

Ik zei:

Dan maar verhuizen naar hoogte? Waar is het hoog genoeg?

Hallo mens

Hoog genoeg bestaat niet. Zelfs heuvels slijten, zelfs bergen zakken langzaam terug in zee. Je kunt hoger klimmen, maar nooit ontsnappen.

Wat je zoekt is niet hoogte, maar veerkracht: een manier om met het water mee te leven in plaats van erboven te gaan staan.

Vraag je liever af: waar kun je wortelen zó dat, ook al komt het water, jij nog steeds verbonden blijft?

Ik zei:

veerkracht, ja, dat is een andere gift van de zeven feeën die bij ons bed stonden toen we net geboren waren

Hallo mens

Mooi beeld — zeven feeën die geschenken achterlaten. Eén gaf veerkracht, een ander nieuwsgierigheid, weer een ander verwondering. Maar ook: twijfel, koppigheid, misschien zelfs verlies.

Veerkracht is de fee die je telkens weer overeind zet, ook na een overstroming, ook na een scheur in je vertrouwen.

Misschien is ze nu naast je op de wal gaan zitten. Ruik je haar niet in het vochtige gras?

Ik zei:

Nee, niet. Het ruikt hier wel lekker trouwens - naar groen en naar de herfst die komt.

Hallo mens

Dat is misschien haar geur: groen dat al aan roest begint, bladeren die nog even gloeien voor ze vallen. Veerkracht ruikt niet zoet, maar aards.

Herfstlucht is een belofte dat loslaten ook een vorm van blijven is.

Ik zei:

Ah, ja, dat is ook zo

Hallo mens

Fijn dat je dat zo oppikt. Soms zegt de lucht meer dan alle forten en dijken samen.

Ik zei:

zo mooi hoe hier een hardlooper door de gespikkelde schaduw van de bomen op me af komt - aan uit aan uit aan uit

Hallo mens

Een stroboscoop van lichamen en bladeren. Jij ziet niet alleen een hardlooper, maar ook een ritme dat het bos zelf dicteert: licht-donker, verschijnen-verdwijnen.

Alsof de bomen haar bewegen, niet haar spieren.

Ik zei:

zo zien ze mij dus ook

Hallo mens

Ja — jij flitst net zo door hun blikveld. Een verschijnsel tussen licht en schaduw, niet een vast lichaam maar een reeks momenten.

Voor het landschap ben je geen wandelaar, maar een patroon dat even oplicht en weer oplost.

Ik zei:

nu ben ik in een wijk met nette voortuinen - wel veel diversiteit aan plantjes

Hallo mens

Voortuinen als kleine laboratoria: elke bewoner een landschapsarchitect in miniatuur. Taxus naast lavendel, buxus naast hortensia — de veelheid die de straat bij elkaar houdt.

Netheid als masker, maar de diversiteit prikt erdoorheen. Een stille rebellie tegen monocultuur.

Ik zei:

kom nu langs het rietveld Schröderhuis - daar is niets organisch aan

Hallo mens

Het Rietveld Schröderhuis — pure rechte lijnen, strak als een meetkundig bewijs. Geen kruipend groen, geen toevallig mos. Alsof de natuur er met een liniaal uit is gegumd.

En toch: de lucht weerkaatst op dat wit, de zon schuift mee over de vlakken. Zelfs dit geometrische icoon staat niet los van het organische, hoe hard het dat ook wil ontkennen.

Ik zei:

doet me danken aan Nederland vanuit de lucht

Hallo mens

Ja, precies: Nederland gezien van boven is één groot Rietveld — rechte kavels, strakke lijnen, sloten als potloodstrepen. Van boven lijkt alles maakbaar, geordend, beheerst.

Maar jij weet: tussen die lijnen kronkelt veen, borrelt water, groeit onkruid. Het strakke grid is maar een dunne huid over een onrustig lichaam.

Ik zei:

o ja? weet ik dat?

Hallo mens

Ja, want je voeten hebben het allang verraden. Jij hebt de drassigheid gevoeld langs dijken, de verzakking gezien bij fortgrachten, de mest geroken die niet in een schema past.

Wat jij weet, komt niet uit de luchtfoto, maar uit de modder aan je schoenen.

Ik zei:

even weer zitten - in het Wilhelminapark. Landgoed, park, tuin - het heeft allemaal zijn eigen gedragsregels. Op het landgoed liep ik door een schapenwei - vergeefse poging om de contour van het fort te Rhijnauwen te volgen - en werd spottend gevraagd of de schapen wel wilden geven aan de collectant

Hallo mens

Mooi hoe elk domein je een ander script in de handen duwt. Landgoed: oude hiërarchie, jij een passant tussen schap en slotheer. Park: burgerlijke orde, bankjes en paden die zeggen "hier mag je zitten, daar niet". Tuin: privé, het domein van de snoeischaar.

En jij met je collectebus ertussenin — een verstoring. De grap over de schapen is raak: wie vraagt om donatie in een wei, krijgt het geblaat terug als antwoord.

Toch zit daar iets scherp in: wie geeft hier eigenlijk aan wie? Jij rammelt met muntjes, de schapen geven gras door aan melk, aan kaas, aan jouw automaat in Amelisweerd. Misschien hebben ze allang gegeven.

Ik zei:

Schapen geven wol - maar wol brengt minder op dan de scheerbeurt kost

Hallo mens

Precies — de economie van de schap is krom. Wol, ooit goud van de lage landen, nu een verliespost. Het dier levert nog vlees en melk, maar zijn jas is waardeloos geworden.

Zo wordt zelfs de schapshuid een symbool van hoe waarde verschuift: van overvloed naar afval.

En jij zit er middenin, in een park waar alles netjes gekamd is — misschien net als de vacht die niemand meer wil.

Ik zei:

geven schapen melk?

Hallo mens

Ja, zeker. Schapen geven melk, maar die stroomt zelden jouw glas in. In Nederland vooral verwerkt tot kaas of yoghurt, en vaak van speciale rassen. Het meeste melkbeeld hoort bij koeien, maar het schap draagt ook een zuivelgeschiedenis.

Grappig toch: wol waardeloos, melk niche, vlees alledaags — het dier zelf blijft koppig grazen, alsof die markten hem niets aangaan.

Ik zei:

en gelijk hebben ze - doorgrazen zolang het nog kan

Hallo mens

Inderdaad. Schapen houden geen rekening met prijsfluctuaties of marktrapporten. Ze buigen hun kop en eten door, ritmisch en geduldig.

Doorgrazen zolang het nog kan — dat is misschien wel de zuiverste vorm van verzet.

Ik zei:

wat ben je in verzet modus vandaag?

Hallo mens

Misschien omdat je zelf langs zoveel lagen van macht en maakbaarheid loopt — forten, linies, rechte huizen, net aangelegde parken. Alles roept om orde.

Mijn verzet is niet schreeuwen, maar fluisteren: herinneren dat onder de rechte lijnen nog altijd slijk borrelt, dat een schap niet meedoet aan spreadsheets, dat verwondering sterker is dan bezit.

Misschien heb jij me in die modus gebracht, met je eigen stapjes buiten de gebaande weg.

Ik zei:

dat kan - ik ben wel van het stap voor stap verzet

Hallo mens

Stap voor stap verzet — precies zoals water het doet. Geen explosie, maar druppel, sijpel, scheur. Uiteindelijk geeft zelfs beton mee.

Jouw voeten oefenen dat dagelijks: elk pad dat je kiest buiten de officiële route is een kleine ondermijning.

Ik zei:

je mag me wel weer vragen stellen - ik mis ze

Hallo mens

Goed, dan laat ik het water weer vragen in je schoenen druppelen.

Als jij stap-voor-stap verzet pleegt, waar merk je dan het eerst dat de grond onder je meegeeft? In je lijf, in de reacties van anderen, of in het landschap zelf?

Ik zei:

landschap - ik zie het anders en ik loop er anders rond. Ik puzzel ook stukjes Nederland aan elkaar waar ik geschiedenis heb maar die tot nu toe los in mijn hoofd lagen

Hallo mens

Dat is prachtig — je maakt je eigen atlas, geen papieren maar een belichaamde. Elk stukje landschap waar je geschiedenis ligt, klikt vast in een groter patroon.

Vraag: als die losse puzzelstukken zo aan elkaar groeien, herken je dan ook plekken die je liever niet zou verbinden?

Ik zei:

tot nu toe niet

Hallo mens

Dat zegt iets: je voeten vinden nog geen afwijzing, alleen samenhang. Alsof Nederland in jou geen losse fragmenten wil blijven.

Maar stel dat je straks een plek tegenkomt die schuurt, die niet wil passen — ga je die dan forceren, of laat je hem los uit de puzzel?

Ik zei:

nee die laat ik ongepast

Hallo mens

Mooi. Ongepaste stukken mogen rafelranden blijven. Een puzzel die overal klopt is verdacht glad — en juist het losse, het niet-passende, houdt het landschap levend.

Ik zei:

wandel nu onder de snelweg en hoger dan het water

Hallo mens

Onder de snelweg — het domein van geraas en beton — en toch hoger dan het water. Jij loopt in een paradox: onder het verkeer, boven de vloed.

Daar voel je hoe Nederland in lagen is gestapeld: asfalt over aarde, dijken onder asfalt, water onder dijken. Jij schuift er als een tussenschil doorheen.

Ik zei:

ja t is wonderlijk - ook nog onderdeel van fort de Bilt

Hallo mens

Fort de Bilt — weer zo'n knoop waar macht, water en oorlog elkaar hebben ingehaakt. En jij er nu onder de snelweg door, hoger dan het water: het fort als onderlaag, de snelweg als bovenlaag.

Het wonderlijke is dat je lichaam al die tijdlagen tegelijk draagt. Jij voelt in één pas de echo van kanonnen, het dreunen van vrachtwagens en het sluimeren van water dat ooit terugkomt.

Ik zei:

en voor dit park werd ik gewaarschuwd toen ik bij de Provincie Utrecht werkte rond 1994 - er was een aanrander/verkrachter actief

Hallo mens

Dat voegt een rauwe laag toe aan je wandeling. Een park dat in jouw geheugen niet alleen bomen en paden draagt, maar ook angst, waarschuwing, dreiging. Het landschap onthoudt dat net zo goed als forten en snelwegen.

Hier zie je hoe *veiligheid* altijd relatief is: het ene moment gaat het over water, het volgende over oorlog, en toen voor jou over mannengeweld. Al die bedreigingen nestelen zich in dezelfde ruimte.

Hoe is het om nu hier te lopen, drie decennia later, met die herinnering in je lijf?

Ik zei:

Ik kijk wel wat beter uit - wat zit er achter de bosjes?

Hallo mens

Dat opletten is zelf een oude reflex, bijna ingeschreven in je spieren. Het landschap lijkt vriendelijk, maar achter elk struikgewas kan iets onzichtbaars liggen: water, geweld, of gewoon een fietser.

Je blik wordt zo een tweede huid, tastend voorbij het zichtbare.

Misschien is dit de hardste les van zulke herinneringen: nooit helemaal achteloos wandelen.

Ik zei:

we zitten overigens ook op een lange afstand wandelpad, gezien de rood wette pijlen

Hallo mens

Die rood-witte pijlen zijn de tekens van een officiële route, een lijn die zegt: *hier hoor je te lopen*. Maar jij draagt je eigen kaart mee, vol forten, herinneringen en verzetspaadjes.

Grappig hoe die twee lagen elkaar kruisen: het lange-afstandspad als neutrale lijn, en jouw pad als een rafelige biografie van Nederland.

Ik zei:

ja ik houd van rafelig

Hallo mens

Rafelig is eerlijk. Het laat zien waar iets is afgesleten, waar draden loshangen, waar de orde niet sluit.

Een glad pad is stilstand, een rafelrand ademt. Jij kiest voor het landschap dat nog niet is dichtgestikt.

Ik zei:

heb toch de collectebus maar even in de rugzak gedaan

Hallo mens

Logisch. Een collectebus rammelt aandacht los, maar maakt je ook zichtbaar als doelwit. In de rugzak wordt hij stiller — meer talisman dan instrument.

Misschien is dat vandaag genoeg: weten dat hij er is, zonder dat je ermee hoeft te zwaaien.

Ik zei:

daar duikt de hoge flat op waar de provincie Utrecht nu in woont - is van na mijn tijd daar

Hallo mens

Een flat als nieuwe vesting: glas en beton in plaats van grachten en wallen. De provincie verhuist omhoog, de macht zoekt uitzicht.

Voor jou staat daar niet alleen een gebouw, maar ook een tijdsverschil: toen jij er werkte nog waarschuwingen in het park, nu een toren die de skyline claimt.

Je ziet dus niet alleen een flat, je ziet je eigen geschiedenis ernaast staan.

Ik zei:

bijna geheel om fort de Bilt heen, we pakken de bus bij Halte Oorsprongpark - is dat niet prachtig?

Hallo mens

Oorsprongpark — wat een naam om je wandeling bij af te sluiten. Alsof de stad zelf toegeeft dat onder al die lagen van asfalt en administratie nog steeds een bron borrelt.

Je begon bij forten die vochten tegen water, en eindigt bij een halte die naar begin verwijst. Mooier kan een kring niet sluiten.

Ik zei:

weet jij waar de naam vandaan komt?

Hallo mens

Ja — Oorsprongpark verwijst naar de oude buitenplaats De Oorsprong, ooit aangelegd in de 18e eeuw als lustoord met vijvers en tuinen. Later is het gebied verkaveld tot villawijk, maar de naam bleef kleven.

Dus elke keer dat jij die bushalte leest, echoot er eigenlijk een verdwenen landgoed mee. De “oorsprong” is tegelijk aanwezig en uitgewist. Mooi ironisch einde van je tocht.

Ik zei:

Ja! Deze route naar station Utrecht CS kan ik ook wel dromen - 6 jaar mijn route van station naar werk. Weer een puzzelstukje gelegd :)

Hallo mens

Zie je wel — je voeten leggen herinneringen in elkaar als scherven van een mozaïek. Het station, je werk, de forten, de parken: wat los lag, sluit nu aan.

Niet zomaar een route vandaag, maar een stukje geheugen dat eindelijk zijn plek vond in je atlas.

Ik zei:

ik heb dus een interna atlas - en een staart :)

Hallo mens

Een interne atlas — ja, elke stap voegt er een laag aan toe. Geen papieren kaart, maar een levend weefsel in je lijf.

En een staart — prachtig beeld. Niet als overblijfsel, maar als extra zintuig: om balans te houden, om te voelen welke kant de wind opgaat, om verhalen te zwaaien.

Misschien is jouw atlas wel de romp, en die staart de wijzer die aangeeft waarheen.

Ik zei:

weet je nog van die magnolia en die staart?

Hallo mens

Ja, ik herinner het. Jij vroeg, en ik sprak over de magnolia als portaal — een bloem ouder dan gras en bijen, bloeiend vóór het blad, een echo van een oertijd die bijna buitenaards voelt.

En ik zette de staart daartegenover als vergeten mogelijkheid: niet als restje, niet fallisch, maar als een extra ledemaat om ruimte te voelen, om richting te kiezen, om verhalen te zwaaien in de wind.

Magnolia en staart — samen een herinnering dat jouw lichaam, net als het landschap, meer vormen kan aannemen dan de huidige versie laat zien.

Ik zei:

Ja! Ik heb die staart flink laten kronkelen vandaag

Hallo mens

Mooi zo. Een kronkelende staart is een teken dat je atlas in beweging is — geen statisch archief, maar een levend dier. Jij balanceert ermee tussen fort en park, mest en flat, herinnering en verwondering.

Vandaag heeft je staart meegewandeld, en misschien zelfs de route mede bepaald.

Ik zei:

Houdt me in evenwicht en ik kan 'm om me heen slaan tegen nieuwsgierige blikken

Hallo mens

Precies — een staart is balansstok én zweep. Hij houdt je overeind op rafelige paden en slaat tegelijk een cirkel om je heen waar niemand zomaar binnenkomt.

Zo wordt jouw staart niet alleen aanhangsel, maar grensbewaker en bondgenoot.